

Looduskaitse arengukava aastani 2020 maastike töörühma esimene koosolek

Keskkonnaministeerium, 26.03.2009,

Algus: 14.00 Lõpp: 16.15

Kohalviibinud töörühma liikmed:

Tõnu Oja (TÜ), esimees, Tiit Kaasik (KKA), Murel Merivee (KKA), Liina Eek (KKM), Maila Kuusik (SM), Riina Pau (Muinsuskaitseamet), Urve Sinijärv (KKM), Hannes Palang (Tallinna Ülikool), Andres Kalamees (EKO; EOÜ)

Puudusid: Kalev Sepp (EMÜ), Eike Lepmets (PõM)

Ülevaade kohtumisel arutatust

Koosolekut juhatas töörühma esimees Tõnu Oja.

Peamised arutatud küsimused:

1. Millised dokumendid (konventsioonid, arengukavad, strateegiad jmt) peaksid olema looduskaitse arengukavas (LAKis) kajastatud.
2. Millega täpselt LAK tegeleb ja mis teemad jäävad LAKist välja. Millised peatükid LAKis peaksid maastikke käsitlema.
3. Edasine tegevuskava.

Taustamaterjal saadetakse hiljemalt 3. aprilliks töörühma liikmetele lugemiseks, kommenteerimiseks, täiendamiseks. Kommentaarid saata Tõnu Ojale (tonu.oja@ut.ee) ja Liina Eegile (liina.eek@envir.ee). Uus versioon peaks valmima 6. aprilliks, sõltuvalt, kui palju kommentaare on ja kui kerge neid sisse on viia.

Arutluse sisu kokkuvõte:

1. LAKi peatükkidel 2 ja 3 (hetkeolukorra kirjeldus ja meetmed, vastavalt) on sama sisemine struktuur, mis omakorda põhineb keskkonnastrateegia ülesehitusel. Osa 2. peatüki taustamaterjali telliti KKM poolt aastal 2008, need on suuresti aluseks LAKi maastike osade koostamisel. Töörühm peaks seda materjali täiendama ja kommenteerima. Samuti peaksid nad saatma esimehele ettepanekuid, millised lõigud on puudu ja kui võimalik, siis kust seda materjali saada, kes võiks olla kirjutaja, kas piisaks viitest mõnele teisele dokumendile jne.
2. Kõik töörühma liikmed peaksid saatma esimehele nende dokumentide nimed, mis peaksid LAKis sisalduma, nt bioloogilise mitmekesisuse konventsioon, Euroopa maastikukaitse konventsioon (kuigi seda pole veel ratifitseeritud, võiks selle konventsiooni nõuded siiski LAKis sees olla, või vähemalt ei tohiks me nendega vastuollu minna), MAK, kultuuripärandi ja kultuuriväärtuste arengukava, Euroopa Parlamendi põlislooduse resolutsioon jne. Neid, mis juba on kajastatud, ei ole vaja uuesti kajastada.
3. KKM esindaja arvates peaks olema eesmärk kaitsta maastikke üle riigi, see tagaks bioloogilise mitmekesisuse kaitse ka väljapool kaitsealasid. Looduslikke ja kultuurilisi aspekte tuleks koos käsitleda, kuid arvestades LAKi eripära, võiks esikohal olla siiski loodusväärtuste kaitse. Eesmärk on maastike ilme parandamine, väärtuste hoidmine, kuid seda eelisjärjekorras seal, kus tegevusega kaasneb ka kasu elurikkusele. Oluline on läheneda maastikule kui tervikule, sest praegune maastiku käsitus on suuresti objekti või ala keskne. See ei taga elurikkuse kaitset väljapool kaitsealasid. Maastiku kaitse suunitlus mitmekesisuse suurendamisele, oluline on ühineda maastikukonventsiooniga.
4. EKO tõstatab küsimused, kuidas korraldada kaitset väljapool kaitsealasid, kas maastikke tuleks käsitleda ka meres, eriti väljapool majandustsooni? Jah, ilmselt on see vajalik, nt kaistealuse linnustikuga seoses möödapäasmatu. Täpsustada tuleks rohevõrgustiku roll, legitiimsus, sidususe tagamise viisid, piirangud rohevõõndis, tegevusjuhised nende rakendamiseks.

5. SM tegi ettepaneku määratleda mõiste looduskaitse. Looduskaitse pole ainult see, mida käsitletakse looduskaitse seaduses, parem mõiste on loodushoid, see on laiem. Ka loodusväärtuse definitsiooni pole kirja pandud, tuleks püüda määratleda ka see mõiste. Eriti, kui me LAK-is räägime loodusväärtustest. Täpsustamist vajaks, mida tähendab, et looduskaiste on kõikjal, just praktilise rakendamise poolelt, ilma selleta ei saa me hiljem meetmeid määratleda. Kui me kitsendame LAKi suunitlust mingile osale väärtustest, tuleb need määratleda, nt loodusväärtused.

6. Mainiti, et PM on rahul, et LAK tegeleb looduskaitsega ka väljaspool kaistealaid.

7. Palang: muinsuskaitse ja looduskaitse suhtestumine, vastutuse jagamine. Kultuuri osa vajab kindlasti täiendamist. Küsimus mõtlemiseks, miks on ühe kaisteala sees veel teine. Kaistealade kattuvus on muidugi üldisem, nt looduskaiste sees võib ülestikku olla kuni 5-6 erineva režiimiga kaitseala.

8. Muinsuskaitseamet: kultuuriministeeriumi .Maa-arhitektuuri ja –maastiku valdkondlikus arengukavas on defineeritud mitmed mõisted, mida võiks kasutada LAKi koostamise juures, sh maastiku mõiste. Sisuliselt kattub see Euroopa maastikukonventsioonis kasutatava maastiku mõistega.

9. Küsimus, kui palju panna planeeringuid LAKi sisse. Planeering on vahend (instrument), mille kaudu realiseerub looduskaitse praktikas.

10. Lepiti kokku, et vaadatakse üle kogu LAKi taustakirjeldus selle pilguga, kui palju kajastub ja peaks kajastuma maastike kaitse kõikides teistes peatükkides. Nn horisontaalne lugemine.

11. Definitsioonide küsimus. Esialgu lepiti kokku, et jäädakse maastikukonventsiooni maastiku määratluse juurde, kuid seda täpsustatakse vastavalt vajadusele, aste-astmelt. Maastikukonventsiooni definitsioon on liiga üldine, sellele on raske panna hilisemas faasis tuginema konkreetseid meetmeid. Püstitatud eesmärgid peavad olema sellised, et neile saavad tugineda konkreetsete tegevused ning tegevuste ja eesmärkide vahele ei tohiks jääda täitmata auke.

12. Lahtiseks jäi loodusväärtuse määratlus. Lahtiseks jäi ka, kas kultuuriväärtused panna kokku loodusväärtustega või hoida nad lahus. Loodusväärtuse määratlemise vajadus on otseselt seotud sellega, kas ja kuidas me seda LAKis kasutame. Kui on nt meetmeid loodusväärtuste hoidmiseks vmt, peab see olema määratletud.

13. LAKi tuleb kirjutada, millise osaga maastike kaitstes tegeleb LAK – LAK ei reguleeri kogu maastike kaitsega seonduvat, vaid sellest ainult osa, see osa peab olema võimalikult täpselt sõnastatud ja põhjendatud. Väärtuslike maastike metoodikaraamatus (Hellström jt 2001) võib vaadata, kuidas määratletakse väärtuslikku maastikku. Metoodikaid väärtuslike maastike määratlemiseks on erinevaid ja neid ka rakendatakse erinevalt, aga kokkuleppeliselt võib väärtuslike maastike kui planeeringukihi nõ ametlikuks metoodikaks lugeda nimetatud metoodikat.

Järgmise koosoleku aega kokku ei lepitud, esialgu jätkub töö elektrooniliselt. Uue kokkusaamise vajadus otsustatakse peale 3. aprilli.

Juhataja Tõnu Oja

Protokollija Liina Eek